

AFSTØBNINGER AF BERTEL THORVALDSENS ANSIGT

De mennesker, der har interesse for vor store billedhugger Bertel Thorvaldsen, kender sandsynligvis hans dødsmaske. Den viser os et kraftigt, fyldigt fysiognomi, præget af ophøjet ro; endnu energisk og selvbevidst, uden spor af senilitet. Masken bibringer beskueren et stærkt skønhedsindtryk, og det er en god karakteristik, Johannes V. Jensen giver af den, naar han i »Form og Sjæl« siger: »Det er vel den skønneste dødning, man har set«. Originalen findes paa Thorvaldsens Museum, udmærket bevaret, som var den støbt for ganske nylig. Den har antaget en god patina, der fordelagtigt fremhæver formen (Fig. 1).

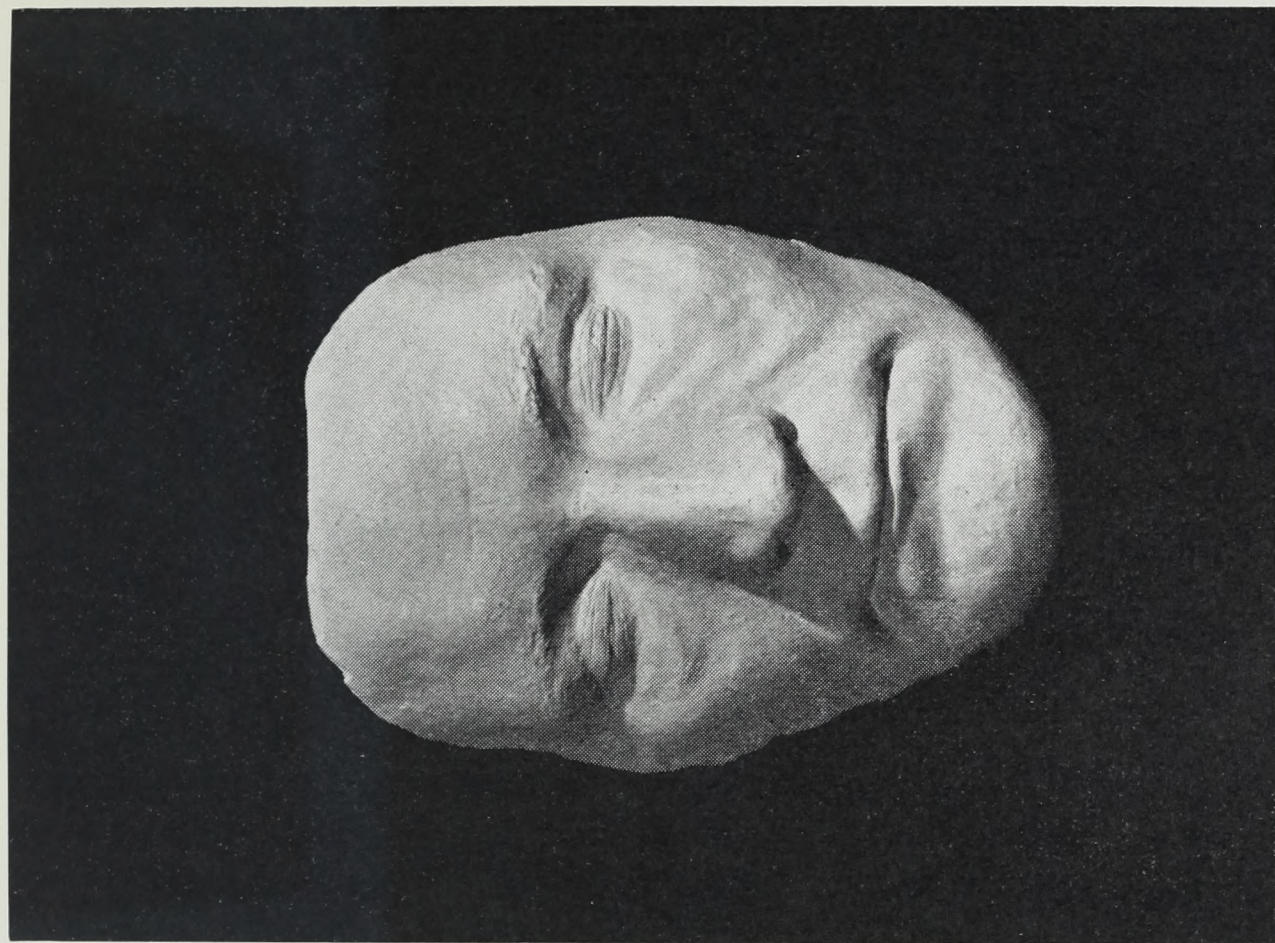
Nylig fandtes paa et gipserværksted i den indre by en kopi af dødsmasken, det første aftryk, der blev taget af den af fremstilleren, italieneren Orlandi, der anbragte den paa sit værksted som en art vartegn. Dygtigt tilsodet og med nogle gipsstænk, men iøvrigt velkonserveret hang den der i 92 aar (Fig. 2). Ukendt er det imidlertid, at der ogsaa findes en livsmaske af Thorvaldsen, oven i købet fra hans yngre aar.

Ved en kritisk gennemgang af maskerne paa Thorvaldsens Museum fandt undertegnede een, der viste en tydelig lighed med Thorvaldsen (Fig. 3). Den havde ikke noget mærke, men ved sammenligning blev det konstateret, at den var støbt i en »ægte form«, i hvilken der laa en lille seddel med oplysning om, at denne var af Thorvaldsens ansigt »tagen over naturen«. Denne løse seddel var naturligvis en højst problematisk identifikation, men værdifuld for saa vidt, som den gav stødet til en nærmere undersøgelse. Maalinger paa denne afstøbning og dødsmasken fastslaar med absolut sikkerhed, at der virkelig foreligger en livsmaske af Bertel Thorvaldsen (Fig. 4 og 5).

Livsmasken er taget af en relativt ukyndig, der har været ængstelig for, at gipsen skulde binde i haaret, saa den ikke kunde tages af. Næse-

Thorvaldsens Dødsmaske. Til venstre (Fig. 1) det originale Eksemplar i Thorvaldsens Museum. Til højre (Fig. 2) et gammelt Aftryk (Privateje), fundet i Gipseren Orlandis Værksted.

Livsmaske af Thorvaldsens Ansigt. Til venstre (Fig. 3) Eksemplaret i Thorvaldsens Museum. Til højre (Fig. 4) en Afstøbning over dette; Øjnene tillukkede af Tandlæge Holger Winther.

borene har været fri, saa aandedrættet har kunnet foregaa uhindret. Resultatet er en maske af selve ansigtet, hvor man saa har eftermodellet næseborene. Desværre er det forsøgt at gøre afstøbningen levende ved at aabne øjnene; som det ses paa afbildningen, er resultatet meget slet. Ansigtet er magert, udtrykket taalmodigt, afventende; karakteristisk er den kraftige, fremadstræbende hage og de dybe indkærvinger ved mundvigene. Alt tyder paa, at man har for sig ansigtet af en mand i 35-40 aars alderen.

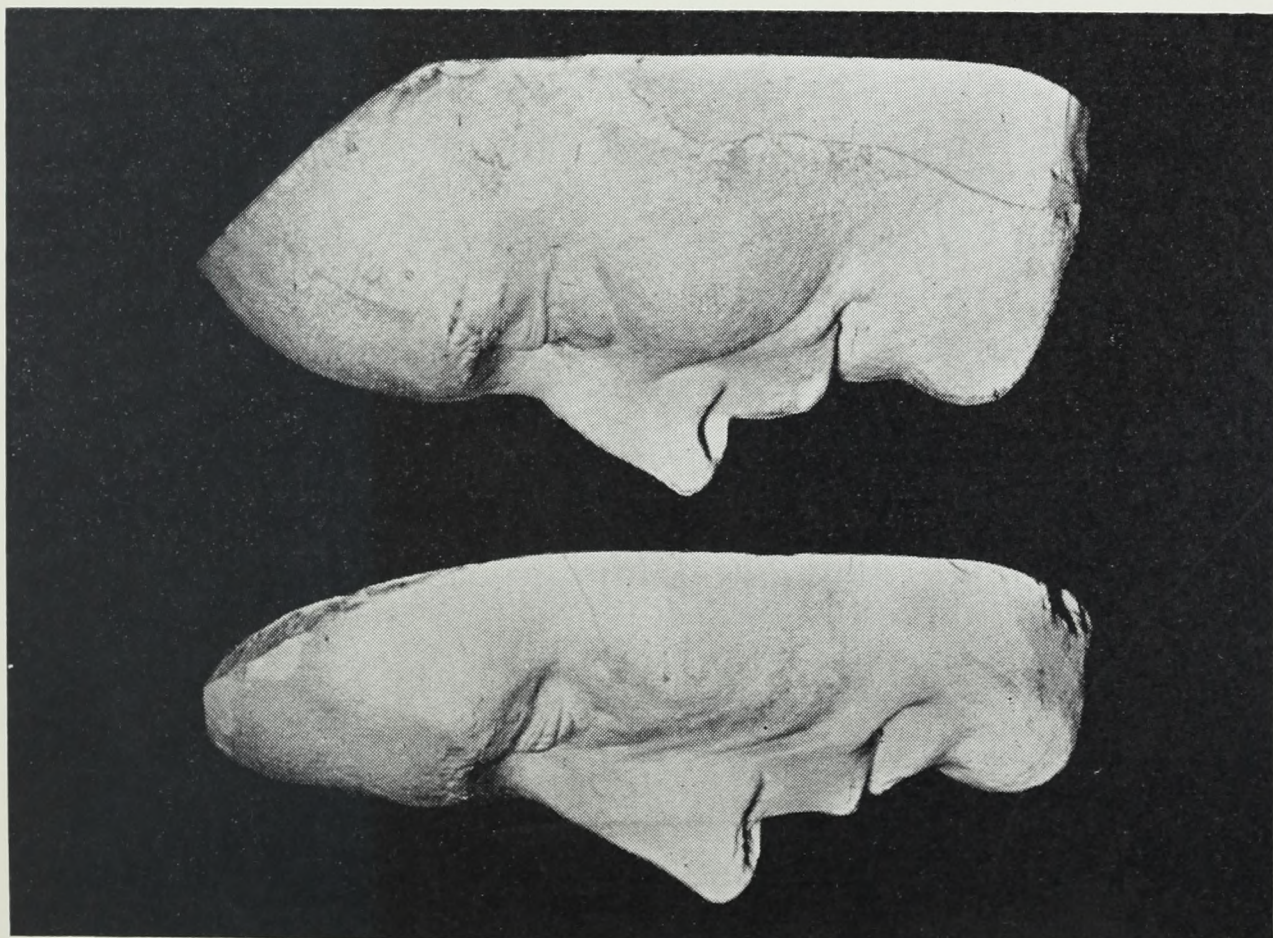
Naar man sammenligner de to maskers profiler, viser det sig, at de falder sammen fra haargrænsen til omtrent midt paa næsen, d. v. s. hvor den forholdsvis uforanderlige, faste kraniedel kun er dækket af et tyndt lag væv. Derimod er der en udpræget forskel paa den resterende del af profilerne (Fig. 6).

Mens Thorvaldsen, da livsmasken blev formet, har haft sine tænder i behold og derved en normal underansigtsprofil, har han utvivlsomt, da dødsmasken formedes, været tandløs. Afstanden fra næse til hage er lidt formindsket og partiet svagt tragtformet, hvilket bevirker en lille nedtrækning af den bevægelige del af næsen, der derved mister sin oprindelige konkavitet. Fænomenet er meget almindeligt paa ældre, tandløse mennesker og fremtræder ofte betydeligt forstærket paa dødsmasker af saadanne fysiognomier.

Naar man ser paa Thorvaldsens selvportræt fra 1839 (Fig. 8), findes de netop nævnte profilforandringer ikke her. Det er muligt, at grunden er tilstedeværelsen af kunstige tænder; disse har saa — som desværre saa ofte er tilfældet — været fjernet, da han var død.

Det er en kendt sag, at Thorvaldsen meget gerne benyttede ansigtsafstøbninger som støtte ved udarbejdelsen af portrætter, en fremgangsmaade der var kendt allerede af ægyptiske kunstnere. Methoden anvendtes ogsaa af Grækerne. Plinius omtaler, at Lysistratos fra Sikyon ved hjælp af voks formede ansigter. Den levede op under renæssancen, hvor man bl. a. véd, at Andrea del Verrochio afformede sine modellers ansigter, og den blomstrede netop omkring 1800. Thorvaldsen har sikkert kendt Houdon's berømte ansigtsafstøbning af George Washington og livsmasken af Goethe, og det er sandsynligt, at han har taget dennes betragtning om ansigtsafstøbninger ad notam: »Die Formen sind hier ganz genau; Geist, Leben und Liebe muss ja ohnedem der Künstler hinzustiften.«

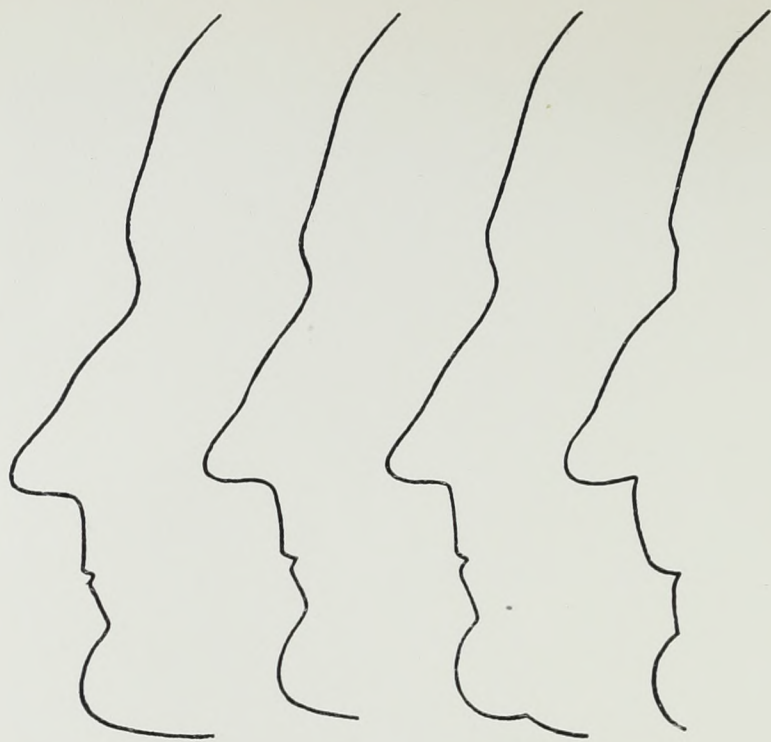
I hvert fald er det givet, at Thorvaldsen var meget godt kendt med anvendelsen af ansigtsmasken som teknisk hjælpemiddel, og naar man ser profilerne af livsmasken og det unge selvportræt (Fig. 7), synes

Til venstre (Fig. 5) Profil af Thorvaldsens Livsmaske. — Til højre (Fig. 6) Profil af Thorvaldsens Dødsmaske.

Til venstre (Fig. 7) Profil af Thorvaldsens Selvportrætbuste 1810. — Til højre (Fig. 8) Profil af Selvportrætsstatuen 1839.

THORVALDSEN- PROFILER

Fra venstre til højre ses:

1. Livsmasken.
2. Det yngre Selvportræt
fra 1810.
3. Det ældre Selvportræt
fra 1839.
4. Dødsmasken.

det ganske afgjort, at masken har været benyttet som model. Vi ved altsaa med nogenlunde sikkerhed, at livsmasken er formet før 1810; det er vel sandsynligt, at det er sket netop med dette selvportræt for øje.

liber
skuet
er fra
med
dels,
avde
Ved elskværdig bistand fra Thorvaldsens Museum har jeg faaet oplyst, at enkefru Hanne Thiele den 3. Febr. 1875 har givet museet en gipsmaske, som hun skriver, at Thorvaldsen i levende live har ladet grev Savarelli tage af sig; afstøbningen fandtes i Thieles efterladenskaber.

46/1875
Det er gaaet denne maske som saa mange andre, der ikke har været mærket ved indridsning af tekst. Et vedhængende mærke er i tidens løb forsvundet, og da tingen i katalog ikke har været ledsaget af fotografi eller tegning, er identiteten gaaet tabt. Der findes i maskesamlingen paa Thorvaldsens Museum adskillige navnløse masker, som det vilde være interessant at identificere, men vel næppe nogen, som det er mere magtpaaliggende at redde fra glemsel end livsmasken af Bertel Thorvaldsen.

HOLGER WINTHER